O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Chirchiq davlat pedagogika
universiteti rektori
G.I. Muxamedov
____
2023 yil “[illegible]” 08

HUQUQ SOHALARI II
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60112100-Milliy g‘oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi

Chirchiq – 2023

<table>
<tr><th colspan="2">Fan/modul kodi
HS308</th><th colspan="1">O‘quv yili
2026-2027</th><th>Semestr
5-6</th><th colspan="2">ECTS - Kreditlar
4 - 4</th></tr>
<tr><th colspan="2">Fan/modul turi
Majburiy</th><th colspan="2">Ta’lim tili
O‘zbek</th><th colspan="2">Haftadagi dars soatlari
4 - 4</th></tr>
<tr><td rowspan="3">1.</td><th>Fanning nomi</th><th colspan="1"></th><th>Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)</th><th>Mustaqil ta’lim (soat)</th><th>Jami yuklama (soat)</th></tr>
<tr><td colspan="2">Jinoyat huquqi</td><td>60</td><td>60</td><td>120</td></tr>
<tr><td colspan="2">Mehnat huquqi</td><td>60</td><td>60</td><td>120</td></tr>
</table>

2.

I. Fanning mazmuni.

Fanni o‘qitishdan maqsad – Jinoyat huquqi predmeti va uning boshqa huquqiy fanlar tizimidagi o`rni va rolini, jinoyat qonunchiligi asoslarini, jazo va uning maqsadi, qo`llanilishi tartibi, jinoyat qonunchiligi asosiy tamoyillari, jinoiy javobgarlikka tortish tartibi, jinoiy qilmishlar kvalifikatsiyasini ochib berish.

– talabalarga mehnat huquqiga doir nazariy bilim va ko‘nikmalarni, shunishdek, aholini ish bilan taminlash va mehnat muhofazasi, voyaga etmaganlar mehnati va majburiy mehnat, uning sabablarini o‘rgatishdan iboratdir.

Fanning asosiy vazifasi - talabalarda jinoyat qonunchiligi to'g'risida chuqur bilimlarni shakllantirish; amaldagi jinoyat qonunchiligi normalarini to'g'ri sharhlash va qo'llay olish qobiliyatini rivojlantirish, huquq va erkinliklariga, davlat va jamiyat manfaatlariga, mulkchilikka, atrof muhitga, insoniyat xavfsizligiga nisbatan jinoiy tajovuzlardan himoya qilish, hamda jinoiy javobgarlikka asossiz jalb qilishdan himoya qiluvchi vosita bo'lmish, jinoyat qonunchiligiga nisbatan chuqur hurmatni tarbiyalash.

- talabalarda mehnat qonunchiligi to‘g‘risida chuqur bilimlarni shakllangirish; amaldagi mehnag qonunchiligi normalarini to‘g‘ri sharhlash va qo‘llay olish qobnlitinn rivojlantirish. “Mehnat huquqi” fani talabalarda, mehnat qilish huquqi, ish haqini hisoblash va dam olish vaqti, shuningdek mehnat shartnomasini bekor qilish hamda intizomiy javobgarlikka asossiz jalb qilishdan himoya qiluvchi vosita bo‘lmish, mehnat qonunchiligiga nisbatan chuqur hurmatni tarbiyalash uchun mo‘ljallangan.

II. Nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Jinoyat huquqi

1-mavzu: Jinoyat huquqining tushunchasi, predmeti va vazifalari. Jinoyatning o'ziga xos xususiyatlari.

Jinoyta huquqi va uning boshqa huquq sohalari bilan o`zaro aloqadorligi. Jinoyta huquqi - mustaqil huquqiy fan sifatida. Jinoyat huquqining asosiy tamoyillari. Jinoyat huquqi manbalari. Jinoyat huquqi normalarining vaqt va hudud bo’yicha amal qilishi.

2-mavzu: Jinoyat tushunchasi va tasnifining yuridik ahamiyati.

Jinoyat va uning zaruriy atributlari. Jinoyat subyekti va obyekti. Ayb, qasd va uning turlari. Tasniflanishi. Qilmishni jinoiyligini istisno qiluvchi holatlar. Tamom bo`lmagan jinoyatlar. Takroran jinoyat sodir etganlik fakti

3-mavzu: Jazo va uni tayinlash

Jazo tushunchasi va uning maqsadi. Jinoiy jazolar tizimi. Jazo turlari. Jinoiy jazolarning liberallashtirilishi. Jazo tayinlash. Voyaga yetmaganlarga nisbatan qollaniladigan jazolar va ularning miqdori.

4-mavzu: Tibbiy yo'sindagi majburlov choralarini tayinlash asoslari va tayinlash tartibi.

Majburlov choralari va ulardan ko`zlangan maqsad. Tibbiy yo'sindagi majburlov choralarining yuridik ahamiyati va insonparvarlik prinspi. Tibbiy yo'sindagi majburlov choralarining turlari. Muddatini uzaytirish va bekor qilish asoslari.

5-mavzu: Hayotga qarshi jinoyatlar. Sog'liqqa qarshi jinoyatlar.

Jinoyat huquqi maxsus qismi. Jinoyatlar tasnifining ahamiyati. Qasddan odam o`ldirish jinoyati. Zaruriy mudofaa chegarasidan chetga chiqib odam o`ldirish jinoyati va uning tarkibiy belgilari. Ehtiyotsizlik orqasida odam o`ldirish va unga jazo tayinlash. Qasddan badanga og`ir, o`rtacha va yengil tan jarohati yetkazish. Qiynash.

6-mavzu: Oilaga, yoshlarga va axloqqa qarshi jinoyatlar.

Oila huquqi va jinoyat huquqining aloqadorligi. Oila – jinoyat huquqining obyekti sifatida. Voyaga yetmagan yoki mehnatga layoqatsiz shaxslarni moddiy ta'minlashdan bo'yin tovlash. Ota-onani moddiy ta'minlashdan bo'yin tovlash. Bolani almashtirib qo'yish. Farzandlikka olish sirini oshkor qilish. Nikoh yoshi to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzish. Ko'p xotinli bo'lish. Voyaga yetmagan shaxsni g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarga jalb qilish. Zo'ravonlikni yoki shafqatsizlikni targ'ib qiluvchi mahsulotni tayyorlash, olib kirish, tarqatish, reklama qilish, namoyish etish.

7-mavzu: Shaxsning ozodligi, sha'ni va qadr-qimmatiga qarshi jinoyatlar.

Odam savdosi jinoyati va unga qarshi kiurashish mexanizmlari. Ayolni erga tegishga majbur qilish yoki uning erga tegishiga to'sqinlik qilish. Odam o'g'rilash. Zo'rlik ishlatib g'ayriqonuniy ravishda ozodlikdan mahrum qilish Tuhmat. Haqorat qilish. Fuqarolarning teng huquqliligini buzish.

8-mavzu: Tinchlik va insoniyatning xavfsizligiga qarshi jinoyatlar.

Urushni targ'ib qilish. Agressiya Urushning qonun va udumlarini buzish. Genotsid. Yollanish. Chet davlatlarning harbiy xizmatiga, xavfsizlik, politsiya, harbiy adliya organlari yoki shunga o'xshash boshqa organlariga xizmatga kirish, yollanish. Terrorizm. Tayyorlanayotgan yoki sodir etilgan terrorchilik harakatlari to'g'risidagi ma'lumotlar va faktlarni xabar qilmaslik. Terrorchilik faoliyatini amalga oshirish maqsadida o'quvdan o'tish, chiqish yoki harakatlanish. Terrorizmni moliyalashtirish.

9-mavzu: O'zbekiston Respublikasiga qarshi jinoyatlar.

Davlatga xoinlik qilish. O'zbekiston Respublikasi Prezidentiga tajovuz qilish. O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyaviy tuzumiga tajovuz qilish. Josuslik. Qo'poruvchilik. Davlat sirlarini oshkor qilish. Davlat siri yoki harbiy sir hisoblangan hujjatlarni yo'qotish.

		10-mavzu: O'zgalar mulkini talon-toroj qilish. O'zgalar mulkini talon-toroj qilish bilan bog'liq bo'lmagan jinoyatlar. Bosqinchilik, tovlamachilik, talonchilik. O`grilik. O'zlashtirish yoki rastrata yo'li bilan talon-toroj qilish. Aldash yoki ishonchni suiiste'mol qilish yo'li bilan mulkiy zarar yetkazish. Jinoiy yo'l bilan topilgan mulkni olish yoki o'tkazish. Mulkni qo'riqlashga vijdonsiz munosabatda bo'lish. Mulkni qasddan nobud qilish yoki unga zarar yetkazish. **11-mavzu: Iqtisodiyot sohasidagi jinoyatlar. Xo'jalik faoliyati sohasidagi jinoyatlar.** O'zbekiston Respublikasining manfaatlariga xilof ravishda bitimlar tuzish. Qalbaki pul, aktsiz markasi yoki qimmatli qog'ozlar yasash, ularni o'tkazish. Valyuta qimmatliklarini qonunga xilof ravishda olish yoki o'tkazish. Chet el valyutasini yashirish. Soxta tadbirkorlik. Soxta bankrotlik. Bankrotlikni yashirish. Qasddan bankrotlikka olib kelish. Bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzish. Raqobat to'g'risidagi qonun hujjatlarini va tabiiy monopoliyalar to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzish. **12-mavzu: Atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiatdan foydalanish sohasidagi jinoyatlar. Ekologiya sohasidagi jinoyatlar.** Ekologiya xavfsizligiga oid normalar va talablarni buzish. Atrof tabiiy muhitning ifloslanganligi to'g'risidagi ma'lumotlarni qasddan yashirish yoki buzib ko'rsatish. Atrof tabiiy muhitning ifloslanishi oqibatlarini bartaraf qilish choralarini ko'rmaslik. Atrof tabiiy muhitni ifloslantirish Yer, yer osti boyliklaridan foydalanish shartlarini yoki ularni muhofaza qilish talablarini buzish. Ekinzor, o'rmon yoki boshqa dov-daraxtlarga shikast yetkazish yoki ularni nobud qilish. O'simliklar kasalliklari yoki zararkunandalari bilan kurash talablarini buzish. Veterinariya, veterinariya-sanitariya qoidalari va normalarini buzish. **13-mavzu: Odil sudlovga qarshi jinoyatlar.** Aybsiz kishini javobgarlikka tortish. Adolatsiz hukm, hal qiluv qarori, ajrim yoki qaror chiqarish. Sud hujjatini ijro etmaslik. Band solingan mulkni qonunga xilof ravishda tasarruf etish. Qonunga xilof ravishda ushlab turish yoki hibsga olish. Qiynoqqa solish va boshqa shafqatsiz, g'ayriinsoniy yoki qadr-qimmatni kamsituvchi muomala hamda jazo turlarini qo'llash. **14-mavzu: Transport harakati va undan foydalanish xavfsizligiga qarshi jinoyatlar. Giyohvandlik vositalari yoki psixotrop moddalar bilan qonunga xilof ravishda muomala qilishdan iborat jinoyatlar.** Temir yo'l, dengiz, daryo yoki havo transportining harakati yoki ulardan foydalanish xavfsizligi qoidalarini buzish. O'zbekiston Respublikasining samoviy hududidan qonunga xilof ravishda (ruxsatsiz) foydalanish. Mast holdagi shaxsning transport vositasini boshqarishiga yo'l qo'yish. Transportni ta'mirlash yoki uni foydalanishga chiqarish qoidalarini buzish. Temir yo'l, dengiz, daryo, havo transporti vositasi yoki aloqa yo'llarini yaroqsiz holatga keltirish. Taqiqlangan ekinlarni yetishtirish. Giyovandlik vositalari yoki psixotrop moddalarni qonunga xilof ravishda egallash. Giyovandlik vositalari yoki psixotrop moddalarni iste'mol

qilishga jalb etish. Giyovandlik vositalari yoki psixotrop moddalar ishlab chiqarish yoki ulardan foydalanish qoidalarini buzish.

15-mavzu: Jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar.

Jinoiy uyushma tashkil etish. Jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirish. Ommaviy tartibsizliklar. Jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga tahdid soladigan materiallarni tayyorlash, saqlash, tarqatish yoki namoyish etish. Diniy ekstremistik, separatistik, fundamentalistik yoki boshqa taqiqlangan tashkilotlar tuzish, ularga rahbarlik qilish, ularda ishtirok etish. Diniy mazmundagi materiallarni qonunga xilof ravishda tayyorlash, saqlash, olib kirish yoki tarqatish. Shaxsni garov sifatida tutqunlikka olish. Kontrabanda.

Mehnat huquqi

1-mavzu. Mehnat huquqining predmeti, uslublari, tizimi, funksiyalari, tamoyillarn, manbalari.

Mehnat va uning jamiyatdagi o‘rni. Mehnat munosabatlarini huquqiy tartibga solishning zarurligi. Mehnat huquqining uslublari. Mehnatga oid munosabatlarning huquqiy tartibga solinishi. Mehnat huquqining boshqa huquq sohalaridan farqi.

Mehnat qonunchiligi tarmog‘i va mehnat huquqi fanining tizimi. Mehnat huquqining asosiy tushunchasi va nnstitutlari, ularning yagonaligi. Bozor munosabatlariga o‘tish sharoitida mehnat huquqining vazifalari va funksiyalari. Mehnat huquqi tamoyillari tushunchasi. Tarmoq tamoyillari va ularning tasnifi. Mehnat huquqi manbalari tushunchasi, tasnifi.

2-mavzu. Mehnatga oid huquqiy munosabatlar va mehnat huquqining sub’ektlari.

Yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining qabul qilinishiga bo‘lgan zarurat. Mehnatga oid huquqiy munosabatlar tushunchasi. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarning turlari, asosiy belgilari va uning boshqa huquqiy munosabatlardan farq qiluvchi xususiyatlari. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarning mazmuni, mehnatga oid huquqiy munosabatlarning ob’ekti va sub’ekti. Mehnat huquqi sub’ektlari tushunchasi, turlari va belgilari. Xodimlar, ish beruvchilar va ularning vakillik organlari mehnat huquqining sub’ekti sifatida.

3-mavzu. O‘zbekiston Respublikasida axolini bandligini ta’minlash va ishga joylashtirish.

Fuqarolarni mehnat qilish sohasida konstitutsiyaviy huquqlari va uning kafolatlanishi. Aholi bandligini ta’minlash soxasidagi xalqaro standartlar. O‘zbekiston Respublikasining “Aholini ish bilan ta’minlash to‘g‘risida”gi qonuni va axoli bandligini ta’minlashning asosiy tamoyillari. Ishga joylashtirishning tushunchasi va turlari. Axoli bandligiga ko‘maklashish markazlari va ularning funksiyalari. Ishsizlik nafaqasi, uning miqdori va to‘lash muddatlari.

Ishga joylashtirish sohasida hamda mehnat shartnomasini bekor qilishda ayrim toifadagi fuqarolarga beriladigan qo‘shimcha kafolatlar. Ish bilan ta’minlash to‘g‘risidagi qonunlar bajarilishini tekshirnsh va bu sohadagi qonunlarni buzganlik uchun javobgarlik.

4-mavzu. Mehnat shartnomasin tushunchasi va uning huquqiy belgilari.

Mehnat shartnomasi tushunchasi va uni fuqarolarning mehnat qilish huquqlarini ruyobga chiqarishdagi ahamiyati. Mehnat shartnomasining xalq xoʻjaligidagi huquqiy ahamiyati. Mehnat shartnomasi mehnatga oid huquqiy munosabatlarning vujudga kelish asosi sifatida. Mehnat shartnomasining taraflari va mazmuni. Mehnat shartnomasining zaruriy va qoʻshimcha shartlari. Ishga qabul qilishda dastlabki sinov. Mehnat shartnomasining shakli. Mehnat shartnomasining ish bilan bogʻliq fuqarolik – huquqiy shartnomalardan farqi. Mehnat shartnomasini tuzishning umumiy tartibi. Ishga qabul qilishda taqdim etiladigan hujjatlar. Mehnat shartnomasining muddatlari. Mehnat shartnomasini nomuayyan muddatga, muayyan muddatga va muayyan ishni bajarish vaqtiga moʻljallab tuzish. Tanlov asosida, oʻrindoshlik asosida va boshqa alohida turdagi mehnat shartnomalari. Ishga qabul qilishni rasmiylashtirish. Mehnat daftarchasi.

5-mavzu. Mehnat shartnomasiga oʻzgartirish kiritish va bekor qilishning umumiy asoslari.

Mehnat shartnomasi shartlarini belgilash va oʻzgartirishning umumiy qoidalari. Ish beruvchi va xodimning mehnat shartlarini oʻzgartirish huquqi. Mehnat shartlari ish beruvchi tashabbusiga koʻra bir tomonlama oʻzgartirilganda xodimlar huquqlarining kafolatlanishi. Ish joyini oʻzgartirish. Boshqa doimiy ishga oʻtkazish tushunchasi va turlari. Mehnat shartnomasini xodim talabi bilan oʻzgartirish. Mehnat shartnomasini oʻzgartirishni rasmiylashtirish. Mehnat shartnomasini bekor kilish tushunchasi. Mehnat shartnomasini bekor qilishning umumiy asoslari.

6-mavzu. Mehnat shartnomasini xodim va ish beruvchining tashabbusi bilan bekor kilish.

Xodim tashabbusi bilan mehnat shartnomasini bekor qilish. Ish beruvchining tashabbusi bilan mehnat shartnomasini bekor qilish. Muddatli mehnat shartnomasini bekor qilish xususiyatlari. Mehnat shartnomasini bekor qilinganda ogohlantirish muddatlari. Mehnat shartnomasi bekor qilinayotganda kompensasiya toʻlash masalalari. Oʻz xoxishi bilan mehnat shartnomasini bekor qilish.

7-mavzu. Taraflar ixtiyoriga bogʻliq boʻlmagan holatlar boʻyicha mehnat shartnomasini bekor qilish asoslari.

Taraflar ixtiyoriga bogʻliq boʻlmagan xolatlar buyicha mehnat shartnomasini bekor qilish asoslari. Xodim xarbiy xizmatga chaqirilganda, shu ishni bajarib kelgan xodim ishga qayta tiklanganda, xodim sudlangan yoki davolash-profilaktika muassasalariga joʻnatish toʻgʻrisida sudning qaroriga asosan, ishga qabul qilish toʻgʻrisidagi qoidalarning buzilganigi munosabati va qonunda nazarda boshqa hollarda mehnat shartnomasini bekor qilish. Mehnat shartnomasini bekor qilish tartibi. Mehnat shartnomasini bekor qilish toʻgʻrisidagi buyruq. Buyruqning mazmuni. Mehnat daftarchasini va mehnat shartnomasining bekor qilinishi haqidagi buyruqning nusxasini berish. Ishdan boʻshatish nafaqasi. Mehnat shartnomasi bekor qilinganda xodimga tegishli ish haqini ish beruvchi tomonidan toʻlash muddatlari. Ishdan chetlashtirish, ishga tiklash. Mehnat shartnomasini gʻayriqonuniy ravishda bekor qilganlik yoki xodimni gʻayriqonuniy ravishda boshqa ishga oʻtkazganlik uchun ish beruvchining javobgarligi.

8-mavzu. Ish vaqti tushunchasi, normal va qisqartirilgan ish vaqti.

Ish vaqti tushunchasi va turlari. Ish vaqti normalarini belgilanishida xalqaro standartlar va normalarning roli. Normal, qisqartirilgan va tuliqsiz ish vaqti. Korxoia va tashkilotlarda ish vaqtini belgilashning o‘ziga xos xususiyatlari. Ish vaqtining belgilanishida lokal-me’yoriy hujjatlarning o‘rni. Ish vaqti rejimi. Ish vaqtini kunlar va jamlab hisobga olish.

9-mavzu. Dam olish vaqti tushunchasi.

Dam olish vaqti tushunchasi va turlari. Bayram va dam olish kunlarida xodimlarni ish vaqtidan tashqari ishlarga jalb qilish asoslari va tartibi. Mehnat ta’tili turlari va uni berish tartibi. Yillik mehnat ta’tili. Asosiy va qo‘shimcha ta’tillar. Yillik asosiy ta’tilni olish huquqini beradigan ish stajini hisoblab chiqarish. Yillik ta’tilga chiqish chog‘ida o‘rtacha ish haqini hisoblash. Ijtimoiy ta’tillar va ularni berish tartibi. Ish haqi saqlanmagan holda beriladigan ta’tillar.

10-mavzu. Mehnatga haq to‘lashning huquqiy asoslari

Mehnatga haq to‘lash va ish xaqi tushunchalari. Mehnatga haq to‘lashning prinsiplari. Mehnatga haq to‘lash tizimlari. Tarif tizimi. Normal sharoitdan chetga chiqilganda mehnatga haq to‘lash. Ish haqini to‘lash muddatlari va tartibi. Ish haqidan ushlab qolishni cheklash.

11-mavzu. Mehnat muhofazasi tushunchasi va uni ta’minlashning yuridik belgilari.

Mehnatni muhofaza qilish tushunchasi. Xodimlarni sog‘lom va adolatli mehnat sharoitlarida ishlash huquqi. Mehnatni muhofaza qilishga oid qonunchilik tizimi. Mehnatni muhofaza qilish standartlari va ishlab chiqarish sanitariya qoidalari. Umumiy, tarmoqlararo va tarmoq mehnat muhofazasi va ishlab chiqarish sanitariyasi qoidalari. Mehnat xavfsizligi standartlari tizimining xodimlar va mehnat jamoasi mehnatini muhofaza qilishdagi ahamiyati. Mehnatni muhofaza qilishning tashkiliy huquqiy shakllari: mehnatni muhofaza qilishni rejalashtirish va moliyalashtirish; xodimlarni tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish; texnika xavfsizligi ishlab chiqarish sanitariyasi bo‘yicha yo‘riqnomalar: xodimlarni profilaktik muhofaza vositalari bilan ta’minlash.

Kafolatli to‘lovlar tushunchasi. Davlat yoki jamiyat vazifalarini bajarayotgan vaqtda beriladigan kafolatlar. Ish beruvchi va mehnat jamoasi manfaatlariga doyr vazifalarni bajarish vaqtida beriladigan kafolatlar. O‘rtacha ish haqini hisoblab chiqarish. Kompensatsiya to‘lovlari tushunchasi, turlari. Xizmat safari va ko‘chib yurish bilan bog‘liq kompensatsiya to‘lovlari. Xodimga tegishli mol-mulkdan foydalanganlik uchun xarajatlarni to‘lash. Kafolatli va kompensasiya to‘lovlari to‘lashda xodimlar huquqlarini himoyalash.

12-mavzu. Mehnat intizomi tushunchasi va huquqiy asoslari.

Mehnat intizomi tushunchasi. Mehnat intizomini mustaxkamlash usullari. Xodimlar va ish beruvchining mehnat intizomini ta’minlash yuzasidan majburiyatlari. Ichki mehnat tartibi qoidalari. Ayrim toifa xodimlarga tegishli intizom to‘g‘risidagi ustav va nizomlar. Mehnat uchun rag‘batlantirish tushunchasi, turlari va ularni qo‘llash tartibi. Moddiy va ma’naviy rag‘batlantirish. Intizomiy javobgarlik. Intizomiy jazo, ularni qo‘llash tartibi, amal qilish muddati va intizomiy jazo ustidan shikoyat qilish.

13-mavzu. Mehnat shartnomasi taraflarining moddiy javobgarligi.

	Mehnat shartnomasi taraflarining moddiy javobgarligi tushunchasi va uning vujudga kelish shartlari. Mehnat huquqidagi moddiy javobgarlikning fuqarolik huquqidagi mulkiy javobgarlikdan farqi. Xodimga etkazilgan zarar uchun ish beruvchining moddiy javobgarligi. Ish beruvchini xodimga mehnat qilish imkoniyatidan g‘ayriqonuniy ravishda mahrum etganligi natijasida etkazilgan zararni to‘lash majburiyati. Xodimning sog‘lig‘i va hayotiga etkazilgan zarar uchun javobgarlik. Ishlab chiqarish bilan bog‘lik ravishda sog‘liqqa zarar etishi, kasb kasalliklariga chalinish tufayli xodimning sog‘ligi va xayotiga etkazilgan zarar uchun javobgarlik. Zararni aniqlash va undirish qoidalari. Ish beruvchiga etkazilgan zarar uchun xodimning moddiy javobgarligi. CHeklangan va to‘liq moddiy javobgarlik. Zarar miqdorini belgilash va undirish tartibi. Zararni sud tartibida undirishning xususiyatlari. **14-mavzu. Mehnat nizolari tushunchasi va uni hal kilishning huquqiy asoslari.** Mehnat nizolari tushunchasi, ularni yuz berish sabablari va turlari. YAkka mehnat nizolari va jamoaga doir mehnat nizolari. Mehnat nizolarining taalluqligi va sudlovligi. Mehnat nizolarini buysunish tartibida ko‘rish. Mehnat nizolarini adolatli va qonuniy ko‘rib hal etishning xodimlar huquqlarini himoyalashdagi ahamiyati. Mehnat nizolari komissiyasi va uni korxonalarda tuzish tartibi. Mehnat nizolari komissiyasining vakolatlari. Mehnat nizolarini Mehnat nizolari komissiyasida ko‘rib chiqish. Mehnat nizolarining sudga taalluqligi. Mehnat nizolarini ko‘rishni tuman(shaxar) sudlariga o‘tkazish va mehnat nizolari komissiyasi qarori ustidan shikoyat qilish. Mehnat nizosini ko‘rishni surab sudga murojaat qilish. Mehnat nizolarini hal qilishni so‘rab murojaat etish muddatlari. **15-mavzu. Intizomiy jazo tushunchasi.** Intizomiy javobgarlik va uning turlari. Intizomiy jazo tushunchasi va turlari. Intizomiy jazo choralarini qo‘llash tartibi va muddatlari. Mehnat intizomini buzgan xodimlarga nisbatan qo‘llaniladigan qo‘shimcha ta’sir choralari. **III. Seminar mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar** **Jinoyat huquqi** Seminar mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Jinoyat huquqining tushunchasi, predmeti va vazifalari. Jinoyatning o'ziga xos xususiyatlari. 2. Jazo tushunchasi va jazo turlari. 3. Tibbiy yo'sindagi majburlov choralarini tayinlash asoslari va tayinlash tartibi. 4. Jinoyat turlari. Shaxsga qarshi jinoyatlar. 5. Hayotga qarshi jinoyatlar. Sog'liqqa qarshi jinoyatlar. 6. Oilaga, yoshlarga va axloqqa qarshi jinoyatlar. 7. Shaxsning ozodligi, sha'ni va qadr-qimmatiga qarshi jinoyatlar. 8. Tinchlik va insoniyatning xavfsizligiga qarshi jinoyatlar. 9. O'zbekiston Respublikasiga qarshi jinoyatlar. 10. O'zgalar mulkini talon-toroj qilish. O'zgalar mulkini talon-toroj qilish bilan bog'liq bo'lmagan jinoyatlar.

	11. Iqtisodiyot sohasidagi jinoyatlar. Xo'jalik faoliyati sohasidagi jinoyatlar. 12. Atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiatdan foydalanish sohasidagi jinoyatlar. Ekologiya sohasidagi jinoyatlar. 13. Odil sudlovga qarshi jinoyatlar. 14. Transport harakati va undan foydalanish xavfsizligiga qarshi jinoyatlar. 15. Giyohvandlik vositalari yoki psixotrop moddalar bilan qonunga xilof ravishda muomala qilishdan iborat jinoyatlar. 16. Jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar. 17. Axborot texnologiyalari sohasidagi jinoyatlar 18. Harbiy xizmatni o'tash tartibiga qarshi jinoyatlar. **Mehnat huquqi** 1. Mehnat huquqining predmeti, uslublari, tizimi, funksiyalari, tamoyillari, manbalari. 2. Mehnatga oid huquqiy munosabatlar va mehnat huquqining sub’ektlari. 3. O‘zbekiston Respublikasida aholini bandligini ta’minlash va ishga joylashtirish. 4. Mehnat shartnomasin tushunchasi va uning huquqiy belgilari. 5. Mehnat shartnomasiga o‘zgartirish kiritish va bekor qilishning umumiy asoslari. 6. Mehnat shartnomasini xodim va ish beruvchining tashabbusi bilan bekor qilish. 7. Taraflar ixtiyoriga bog‘liq bo‘lmagan holatlar bo‘yicha mehnat shartnomasini bekor qilish asoslari. 8. Ish vaqti tushunchasi, normal va qiskartirilgan ish vaqti. 9. Dam olish vaqti tushunchasi. 10. Mehnatga xak tulashning huquqiy asoslari. 11. Mehnat muhofazasi tushunchasi va uni ta’minlashning yuridik belgilari. 12. Mehnat intizomi tushunchasi va huquqiy asoslari. 13. Mehnat shartnomasi taraflarining moddiy javobgarligi. 14. Mehnat nizolari tushunchasi va uni hal qilishning huquqiy asoslari. 15. Intizomiy jazo tushunchasi. **Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar** Mustaqil ta’limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo‘yilgan masalani o‘rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to‘liq ochib beriladi. **Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:** **Jinoyat huquqi**

1. Jazo tushunchasi va jazo turlari.

2. Tibbiy yo'sindagi majburlov choralarini tayinlash asoslari va tayinlash tartibi.

3. Jinoyat turlari. Shaxsga qarshi jinoyatlar.

4. Hayotga qarshi jinoyatlar. Sog'liqqa qarshi jinoyatlar.

5. Oilaga, yoshlarga va axloqqa qarshi jinoyatlar.

6. Oilaga, yoshlarga va axloqqa qarshi jinoyatlar.

7. Shaxsning ozodligi, sha'ni va qadr-qimmatiga qarshi jinoyatlar.

8. Tinchlik va insoniyatning xavfsizligiga qarshi jinoyatlar.

9. O'zbekiston Respublikasiga qarshi jinoyatlar.

10. O'zgalar mulkini talon-toroj qilish. O'zgalar mulkini talon-toroj qilish bilan bog'liq bo'lmagan jinoyatlar.

Mehnat huquqi

1. Mehnat huquqi tamoyillari tushunchasi. Tarmoq tamoyillari va ularning tasnifi.

2. Mehnat huquqi manbalari tushunchasi, tasnifi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - mehnat huquqining etakchi manbasi sifatida.

3. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi - mehnat huquqining asosiy manbai. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari, Hukumat karorlari, vazirliklar, idoralar va davlat qo‘mitalari meyoriy hujjatlari - mehnat huquqining manbai sifatida.

4. Joylardagi davlat xokimiyat organlari xujjatlari xamda lokal normativ xujjatlar - mehnat huquqining manbai sifatida.

5. Xalqaro huquqiy xujjatlar - mehnat huquqi manbai sifatida. O‘zbekiston Respublikasi Olny suli Plenumi karorlarining mehnat munosabatlarini tartibga solishdagi urni.

6. Mehnat-huquqiy normalarining vaqt, xudud va shaxslar o‘rtasida amal qilish qoidalari.

7. Inson, uning huquq va erkinliklari hamda manfaatlarining eng oliy qadriyat sifatida mehnat huquqi normalarida aks etishi.

8. Mehnatga oid huquqiy munosabatlar tushunchasi.

9. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarning turlari, asosiy belgilari va uning boshqa huquqiy munosabatlardan farq qiluvchi xususiyatlari.

10. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarning mazmuni, mehnatga oid huquqiy munosabatlarning ob’ekti va sub’ekti.

11. Xodimlar, ish beruvchilar va ularning vakillik organlari mehnat huquqining subekti sifatida.

12. Mehnat shartnomasining taraflari va mazmuni.

13. Mehnat shartnomasining zaruriy va qo‘shimcha shartlari. Ishga qabul qilishda dastlabki sinov.

14. Mehnat shartnomasining shakli. Mehnat shartnomasining ish bilan bog‘lik fuqarolik - huquqiy shartnomalardan farqi.

	15. Mehnat shartnomasini tuzishning umumiy tartibi. Ishga qabul qilishda taqdim etiladigan hujjatlar. 16. Mehnat shartnomasining muddatlari. Mehnat shartnomasini nomuayyan muddatga, muayyan muddatga va muayyan ishni bajarish vaqtiga muljallab tuzish. 17. Tanlov asosida, o‘rindoshlik asosida va boshqa alohida turdagi mehnat shartnomalari. 18. Ishga qabul qilishni rasmiylashtirish. Mehnat daftarchasi. 19. Mehnat huquqidagi moddiy javobgarlikning fuqarolik huquqidagi mulkiy javobgarlikdan farqi. 20. Xodimga etkazilgan zarar uchun ish beruvchining moddiy javobgarligi. Mustaqil o’zlashtiriladigan mavzular bo’yicha talabalar tomonidan refaratlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	**VII. Ta’lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** **Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:** ***Talaba:*** jinoyat huquqi tushunchasi, predmeti, uslubi va vazifalari, tamoyillari, jinoiy javobgarlik va uning asoslari, jinoyat tarkibi, jinoyatda ishtirokchilik, qilmishning jinoiyligini istisno qiluvchi holatlar, jazo va uning turlari haqida, mehnat huquqi tushunchasi, predmeti va manbalari, mehnat huquqidagi unifikatsiya va kodifikatsiya jarayonlari, mehnat shartnomaviy aloqalardan kelib chiquvchi munosabatlarning huquqiy tartibga solinishi mehnat huquqida ish vaqti va dam olish vaqti, ish haqi va kafolatli to‘lovlar haqida nazariy bilimlarga **tasavvurga ega bo‘lishi; (bilim)** - jazoning qo'llanilishi, jinoiy javobgarlik va jazodan ozod qilish, tibbiy yo'sindagi majburlov choralari, voyaga yetmaganlarning jinoiy javobgarligi va uning xususiyatlari haqida bilishi va ulardan **foydalana olishi;** kasbiy faoliyatning mos sohalarida mehnat huquqiga oid milliy va xalqaro me’yoriy hujjatlardan foydalanish, sifatli va malakali yuridik xulosalar tayyorlash, maslahatlar va boshqa turdagi yuridik yordam ko‘rsata **olish (ko‘nikma).** - jinoyat turlariga shaxsga qarshi jinoyatlar, tinchlik va insoniyatning xavfsizligiga qarshi jinoyatlar, iqtisodiyot sohasidagi jinoyatlar, ekologiya sohasidagi jinoyatlar, hokimiyat, boshqaruv va jamoat birlashmalari organlarining faoliyat tartibiga qarshi jinoyatlar, jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar, harbiy xizmatni o'tash tartibiga qarshi jinoyatlar to'g'risida **malakalarga ega bo‘lishi;** talaba mehnat huquqi normalarini tahlil qilishi; xususiy munosabatlarda qonunlarga rioya etish darajasini belgilash, qaysi huquq normalari qo ‘llanishi lozimligini aniqlash malakalarini egallashi, mehnat huquqi fani yuzasidan tavsiya etilgan ma’lumotlardan xabardor bo‘lish va ularni amaliyotga qo‘llash malakalariga ega bo‘lishi va mehnat huquqning zamonaviy uslublarini qo‘llay olish haqida **malakalarga ega bo‘lishi kerak**
4.	**VIII. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar;

	• interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo‘lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	**IX. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	**X. Asosiy adabiyotlar:** 1. R. Kabulov A.A. Otajonov va boshqalar.Jinoyat huquqi. Umumiy qism: Darslik (Toldirilgan va qayta ishlangan ikkinchi nashri)/ -T. Ozbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi. 2012 2. Kabulov R. Otajonov A.A. Sottiyev I.A. va boshqa. Jinoyatlarni kvalifikatsiya qilish. Darslik.- T. 2012. 3. Jinoyat xuquqi (Umumiy qism) Darslik Usmonaliyev M, Bakunov T. “Nasaf” 2012. 4.Mehnat huquqi. Mualliflar jamoasi. Darslik. – Toshkent: Toshkent davlat yuridik universiteti, 2018. - 516 6et. 5. Tursunov I. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksiga sharh. (Ilmiy - amaliy, moddalar buyicha sharhlar). – Toshkent: “Adolat”, 2018. – 864 6. 6. Usmanova M.A. Jalolov SH.R. Maxsadov M.I. Mehnat huquqi. Darslik. – Toshkent: “O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi HTI”, 2018. – 582 b. **XI. Qo‘shimcha adabiyotlar** 1.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma’ruza, 2017 yil 14 yanvar / Sh.M. Mirziyoyev. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 104 b. 2.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi ma’ruza. 2016 yil 7 dekabr /SH.M.Mirziyoyev. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b. 3.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016 yil 1 noyabrdan 24 noyabrga qadar Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari

	3.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016 yil 1 noyabrdan 24 noyabrga qadar Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan o'tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so'zlagan nutqlari o'rin olgan. /SH.M.Mirziyoyev. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b. 4.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O'zbekiston strategiyasi.- Toshkent, 2021. -458 b. 5. Po'lat Barunov "Zo'rlik ishlatib sodir etiladigan talon – taroj jinoyatlari" Monografiya. T.TDYUI 2011 6. Жиноят хуқуки. Умумий қисм. Дарслик. / М.А.Абдуҳоликов, Б.Д.Аҳроров ва бошқ.. М.Усмоналиев умумий таҳрири остида. —Т.: Адолат, 1998 7. Аҳроров Б.Д. Жиноят қонунида инсонпарварлик тамойили ва амнистия. // Суд-ҳуқуқ ислоҳотлари номли конференция материаллар тўплами. 18-19 сентябр. ТДЮИ, -2004.- Б.28-32. 8. Аҳроров Б.Ж.., Бакунов П. Калбаки пул ёки қимматбахо қоғозлар ясаш улар ўтказиш учун жиноий жавобгарлик ва унга қарша кураш муаммолари. // Ўзбекистон Республикасида демократик хукукий давлат ва фукаролик жамиятини куриш масалалари. илмий амалий конференция материаллари. – Т.: ТДЮИ, 2003. **Axborot manbalari** http://www.edu.uz–O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti. http:www.uzedu.uz – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti. http://www.gov.uz– O'zbekiston Respublikasi xukumati portali. www.pedagog.uz www.cspi.uz www.pedagog.uz www.edu.uz www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portali
7.	**Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil "** 29 **"** avgust **dagi qarori bilan tasdiqlangan**
8.	**Fan/modul uchun ma'sul:** R.A.Ikramov – CHDPU, "Milliy g'oya, manaviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasi dotsenti, yu.f.n. B.M.Qandov CHDPU, "Milliy g'oya, manaviyat asoslari va huquq ta'limi" kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (Ph.D).
9.	**Taqrizchilar:** A.A.Dadasheva - Toshkent Davlat transport universiteti Xalqaro ommaviy huquq kafedrasi mudiri yu.f.d., professor M. Sattarova –Tashkent shahar yuridik texnikumi o'qituvchisi, yuridik fanlari nomzodi